

הסמינר הקליני - ינואר- יוני 2021 אודות הסמינרים והמרצים

טיפול התנהגותי לטיקים ולתסמונת טורט

טיקים כרוניים לרבות תסמונת טורט, הינם תסמונות בעלות בסיס נוירולוגי, בעלות שכיחות גבוהה בעיקר בילדות. טיקים לרוב הינם רק "קצה הקרחון" שכן לעיתים קרובות, מדובר בתופעה מורכבת, הכוללת ביטויים רגשיים ופסיכיאטריים נלווים כגון OCD, חרדות, הפרעת קשב וריכוז והפרעות התנהגות. בעשור האחרון התקבלה הוכחה מחקרית רחבה ליעילות טיפולים התנהגותיים, בעיקר CBIT, בהפחתת טיקים ותסמינים נלווים וכן בשיפור איכות החיים של המתמודדים עימם. ממצאים אלו מעמידים את הטיפול התנהגותי כקו טיפולי ראשון בתסמונות טיקים שעשוי להחליף את הטיפול התרופתי.

במפגשים יוקנה ידע בסיסי בהתייחס להפרעות טיקים ותסמונת טורט והיכרות עם עקרונות הפרוטוקול ההתנהגותי מבוסס הראיה CBIT (Comprehensive Behavioural Intervention for Tics Woods, CBIT (Piacentini, et al. 2008). ישולבו תיאורי מקרה וייערך דיון בסוגיות תיאורטיות וטיפוליות המלוות את ההתמודדות עם הפרעה מורכבת ומאתגרת זו.

ד"ר שרון צימרמן-ברנר היא פסיכולוגית שיקומית מומחית, מדריכת CBT מטעם איט"ה, ייסדה וניהלה את מרפאת טיקים במרכז הרפואי לילדים ע"ש שניידר. במהלך השנים, שרון מכהנת כמנהלת הקלינית של עמותת טורט בישראל (אסט"), עוסקת בהכשרת מטפלים, במחקר בתחום הטיפול ההתנהגותי בהפרעות טיקים בילדים ונוער ונמנית עם כותבי קווי ההנחיה האירופאיים לטיפול התנהגותי בתסמונות טיקים כרוניות וטורט. שרון היא כותבת שותפה בספרי הילדים "זה כל הט(ר)יק", "להחזיק ת'טיק".

טכניקות חדשניות בטיפול קוגניטיבי התנהגותי בחרדה חברתית

לאורך השנים התפתח הטיפול הקוגניטיבי התנהגותי בחרדה חברתית והתרחק מהמודל הקלאסי לפיו עיקר הטיפול נסוב סביב תכנון חשיפות על פי היררכיה וטיפול תוך הסתמכות על דפי מחשבות. כיום, מטפלים בחרדה חברתית מצלמים בווידאו את מטופליהם, וצופים איתם בצילומים אלה, מזמינים אנשים מחוץ לטיפול כדי לבצע חשיפות במהלך הפגישה, חוזרים על סיטואציות חברתיות עם ובלי התנהגויות מגוננות, מטפלים בטראומות חברתיות ומעבדים אותן בפגישה, מתרגלים עם המטופלים הפניית קשב חיצונית בסיטואציות חברתיות ועוד.

במפגשים נסקור טכניקות חדשניות אלו, וכיצד ניתן להשתמש בהן בכדי להרחיב את הרפרטואר הטיפולי ולשפר את יעילות הטיפול. כמו כן, נדון במודל הקוגניטיבי של חרדה חברתית של דיוויד קלארק וביתרונות הטיפול על פי מודל זה. כחלק מכך, נסקור את הטכניקות הטיפוליות הנגזרות מהמודל, הרציונל הטיפולי, המלצות ליישום בטיפול פרטני, וטעויות נפוצות שכדאי להימנע מהן.

ד"ר עידן אדרקה הוא פסיכולוג קליני מומחה ומרצה בכיר לפסיכולוגיה באוניברסיטת חיפה. הוא מתמחה בהפרעות חרדה עם דגש על חרדה חברתית. ד"ר אדרקה ערך מחקר על חרדה חברתית באוניברסיטת בוסטון ובמרכז להפרעות חרדה של דיוויד ברלאו, והשלים את ההתמחות שלו ב-Harvard Medical School.

ביקורת עצמית רעילה: תיאוריה, מחקר, וטיפול

במפגשים תוצג גישה אינטגרטיבית לבעית הביקורת העצמית הרעילה, אשר זוהתה כגורם סיכון טרנסדיאגנוסטי לפסיכופתולוגיה. בהתבסס על עבודה בת שני עשורים, פרופ' שחר יציג תיאוריה המסבירה את הווצרותה של ביקורת עצמית רעילה, את המחקר התומך בה, ואת היישומים של התיאוריה לאבחון וטיפול.

פרופ' גולן שחר (Ph.D) משמש כפרופסור לפסיכולוגיה קלינית ורפואית, וכמופקד על הקתדרה לנוירופסיכולוגיה באוניברסיטת בן-גוריון בנגב (אב"ג), שם הוא גם עומד בראש המגמה לפסיכולוגיה קלינית והמעבדה לחקר אישיות ומצבי דחק. כמו כן, פרופ' שחר משמש כפרופסור נלווה לחקר הילד ולפסיכיאטריה מבוגרים בבית הספר לרפואה של אוניברסיטת YALE בארה"ב. ספרו המדעי הראשון, העוסק בביקורת עצמית פתולוגית, הופיע ב-2015 בהוצאת הספרים של אוניברסיטת אוקספורד. בעבודתו התיאורטית והקלינית, הוא מקדם מסגרת רעיונות אינטגרטיבית לאבחון ופסיכותרפיה במצבים פסיכופתולוגיים ופסיכוסומטיים מורכבים ומסובכים.

היבטים בפסיכופרמקולוגיה

במפגש נתייחס לעקרונות של בחירת טיפול תרופתי, ועל הייחוד שבטיפול התרופתי בפסיכיאטריה, ונתמקד בקווי הטיפול להפרעות ספציפיות - דיכאון מז'ורי, הפרעה ביפולרית והפרעות חרדה - ויוסבר הרציונל שמאחורי טיפולים אלה.

ד"ר ששון צמח, בוגר ביה"ס לרפואה באוניברסיטה העברית ומתמחה בפסיכיאטריה של המבוגר בבי"ח איתנים מזה כשנה וחצי, במחלקת נשים הסגורה. במקביל לעבודה בביה"ח, משולב בהוראת סטודנטים ובמחקר הנוגע לשיום וקלסיפיקציות של תרופות פסיכותרופיות. בעבר שולב בפעילות מחקר של "המעבדה לקוגניציה ורגש".

מנטליזציה במצבי 'על הקצה'

ליחסים המוקדמים עם הדמויות המטפלות מספר תפקידים: הבטחת הישרדות, מתן אפשרות להתפתחות קוגניטיבית, והגדרת האופן בו מתהווים ניבויים מנטאליים לגבי הגוף, צרכיו, אופן מילויים, כבסיס לחוויית העצמי המורחבת, וכבסיס ליצירת מודלים פנימיים של התייחסות לאחרים.

במצבי 'על הקצה', כגון במצבים גבוליים, כאשר תהליך זה משתבש (מסיבות גנטיות או התפתחותיות), פגיעה עצמית ושליטה על אחרים הם אולי האמצעים היחידים ליצירת חווית עצמי בהירה. במצבים אלה, שימוש בשיח הטיפולי בפירושים והסברים לגבי ההגנות הלא יעילות, לא תמיד מסייע. במצבים אלה, יש צורך בפרקטיקה המתייחסת למנטליזציה - התבוננות במצבים מנטאליים של עצמי ושל זולתי וביחסי הגומלין שביניהם - כמנוע ליצירת חווית עצמי בהירה ולמתן פירושים דינמיים. בסדרת המפגשים נכיר מהי מנטליזציה, בהיבטים תיאורטיים ומעשיים, ביחס למצבי 'על הקצה'.

ד"ר אילן דיאמנט - פסיכולוג קליני, מורה במגמה הקלינית בחוג לפסיכולוגיה ובבית הספר לפסיכותרפיה באוניברסיטת תל אביב. הקים ביחד עם ד"ר ברושי את המרכז למנטליזציה בישראל המתמחה, מכשיר ומפתח את הגישה, בהתאמה בארץ.

היבטים רפואיים בטיפול פסיכולוגי

מתי חשוב להפנות את המטופל לבירור רפואי? במפגשים נתייחס לסימפטומים שמשותפים להפרעות נפשיות (כמו חרדה, דיכאון ועוד) ולבעיות גופניות שכיחות: אסטמה, מיגרנות, מחלות מעי, חסרים תזונתיים שכיחים ועוד. כמו כן, נלמד מהם הדגלים האדומים והצהובים שעל הפסיכולוג להכיר בהקשר להיבטים רפואיים בטיפול נפשי, תוך התייחסות למשמעות של תוצאות בדיקות דם שחורגות מהערך התקין.

ד"ר אורנה שטטר, מומחית ברפואת משפחה ומטפלת מוסמכת בפסיכותרפיה ממוקדת. בוגרת קורסים לטיפול בכאב ודיקור יבש, IMS, קורסי מיינדפולנס ו-ACT. מטפלת בעיקר בבעיות שמשלבות גוף-נפש (פיברומיאלגיה, כאבים כרוניים, תסמונת המעי הרגיש, חרדה, דיכאון ועוד). מאמינה שע"י אינטגרציה בין הסימפטומים הגופניים והרקע האישי של האדם, אפשר לבנות תוכנית טיפול ייחודית מותאמת.

